

APPELLATE CRIMINAL

*Before J. S. Bedi and Shamsheer Bahadur, JJ.*THE STATE,—*Appellant.**Versus*OM PARKASH—*Respondent.*

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 285, 1963 ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V)—S. 188 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ—ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ—ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ—ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਐੱਸ. 531—ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ—ਦਾ ਅਰਥ—ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ—ਕੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਸ. 537—ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਇੱਛਾ—ਕੀ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V)—ਐੱਸ. 188 ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ—ਦੇ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ—ਦੀ ਗੱਲ-ਹਾਰੀ—ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਕਾਇਦਾ। 531—ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ—ਦਾ ਅਰਥ—ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ—ਕੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਸ. 537—ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਸਲਾਹ—ਕੀ ਇਲਾਜ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਫੋਰਮ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 531 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਚਲਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

-2-

ਸਕਦਾ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਿਤੀ 23 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਵੀ. ਕੇਹਲੀ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ। ਮਿਤੀ 11 ਸਤੰਬਰ, 1962, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕੇ.ਐਲ.ਜੱਗਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ,
ਆਰ.ਐਨ. ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਡੋਗਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ.

ਸ਼ਮੇਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਜੇ.- ਸਿੱਖਿਆ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਾ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮਤਭੇਦ ਹਨ- ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਵੱਲੋਂ 27 ਜੁਲਾਈ 1961 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 494 ਅਤੇ 109 ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ; ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ, ਮੋਹਨ ਦੇਵੀ, ਪਤਨੀ; ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ, ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕਸਤੂਰੀ ਲਾਈ ਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰੀਬ 12-13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਘ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਹੁਣ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਚੰਬੇ

ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਸ਼ਪਾ ਰਾਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ 2 ਅਗਸਤ 1961 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਵੀ. ਕੋਹਲੀ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਹਨ।

-3-

ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਸਨੇ 23 ਮਈ, 1962 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਵਿਆਹੁਤਾਪੁਣੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਪਹਿਲੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। . ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਵਿਆਹ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 100. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ 11 ਸਤੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 23 ਨਵੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਜੰਮੂ ਵਿੱਚ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ? ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਇਸ ਨੂੰ "ਜੰਮੂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ;....." ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (j). ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: "ਭਾਰਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕੋਡ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਵਿੱਚ "ਭਾਰਤ" ਨੂੰ "ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਖੇਤਰ" ਵਜੋਂ

ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਅਤੇ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰੀ-ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ: -

-4-

"ਇਸ ਕੇਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-
(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ;
(2) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ।
ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ 'ਅਪਰਾਧ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ, ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਕੇਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੇਡ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ: -

"ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

(a) ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ

ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਰੇ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ;

ਉਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ: -

"ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। , ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ; "

ਧਾਰਾ 188 ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: -

-5-

“ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਖੋਜ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਗਲਤ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਉਪ-ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। - ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ।”

ਦੂਸਰੀ ਧਾਰਾ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ 537 ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ XXVII ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ, ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ 'ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕੇਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ, ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੜਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। -

ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ. ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਪੁਰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰੂਲਾ ਨੇ, ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ

ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜੱਗਾ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 531 ਅਤੇ 537 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

-6-

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 537 ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨਰੂਲਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਧਾਰਾ 531 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ " ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ"- ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੰਜਾਬ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਥਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿੱਚ (1) ਜੋ ਕਿ ਪਲੇਡੇਨ ਅਤੇ ਰੈਟੀਗਨ ਜੇਜੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਾਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 177 ਤੋਂ 184 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਭੁੱਲ, ਇਸ ਲਈ, "ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨੁਕਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮੀ" ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਫਤਿਹ ਦੀਨ ਬਨਾਮ ਦਿ ਸਮਰਾਟ (2), ਕਲਾਰਕ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਰੀਡ ਅਤੇ ਚੈਟਰਜੀ ਜੇਜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਪੰਨਾ 13 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਤੱਥ ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ (1) ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। - ਸਰ ਮੈਰੀਡੀਥ ਪਲੇਡੇਨ ਦਾ ਇਹ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਥਾਨ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਬਿਨਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਕੇਸ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.....

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੇ ਚੈਪਟਰ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 177 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

-7-

"ਹਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ"। ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਲਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਰੂਲਾ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਿਚਿਤਰਨੰਦ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭੁਗਬੁਤ ਪੇਰਾਈ (3) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਖੰਜੂਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਅਫਸਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਟਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ। ਖੰਜੂਰ ਦੇ, ਤਾਜਪੋਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖੰਜੂਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਟ੍ਰੇਵੇਲੀਅਨ ਅਤੇ ਬੇਵਰਲੇ ਜੇ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਤਫਾਕਨ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਵਿੱਚ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਜੇਕਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ, ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। .

ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਕਾਲੀ ਚਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਵਿੱਚ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸਰ ਜੌਹਨ ਸਟੈਨਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਲਾਗੂ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਨੰਦੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਾਲਾ ਜੇ.; ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੁਆ ਖੇਡਦੇ ਪਾਏ

-8-

ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੁਰੂ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (6) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਰ ਜਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਜੇਮਜ਼ ਜੇ- ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਬਾਕੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (7) ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਤੋਂ ਤੁਲਜਾਪੁਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਜੁਰਮ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਮ ਚਾਮ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਬਨਾਮ ਕਰਾਊਨ (8), ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਰਤਪੁਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੋ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਿੱਥੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ- ਕੈਂਪਬੈਲ ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਰਤਪੁਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ। ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ (1) ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੈਂਪਬੈਲ ਜੇ. ਨੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਮਸਤਾਨਾ (9) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ, ਮਸਤਾਨਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਚੈਟਰਜੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੈਬਰਟਸਨ ਜੇ.ਜੇ., ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਤਮਾ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਤਲ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ

-9-

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਖੁਦ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਏ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਤਾਨਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਫੈਸਲਾ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚੈਟਰਜੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਫਤਿਹ ਦੀਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸਰ ਮੇਰਡੀਥ ਪਲੇਡੇਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸਤਿਹਾਰ। ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ (1), ਇਹ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਖੁਦ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨੁਕਸ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਜਰ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਸੀ. ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮੀ. ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 15 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 188 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨੁਕਸ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਸਰ ਮੇਰਡੀਥ ਪਲੇਡੇਨ ਦੁਆਰਾ

ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੇ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਖੁਦ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨੋਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇ ਸ਼ਾਹਮੀਰ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਣੀ (1) ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।), ਅਤੇ ਫਤਿਹ ਦੀਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (2)।

ਮਗਨਤੀ ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਵੇਦੁੱਲਾਪੱਲੀ ਕਮਰਾਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (10) ਵਿੱਚ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਓ, ਜੇ. ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਫ਼ਰੈਂਚ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸੰਜਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪੁਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬੀ.ਐੱਲ. ਵਰਗੀਸ (11), ਯਾਹਿਆ ਅਲੀ ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ

-10-

ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉੱਥੇ ਹੈ

ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੈਜ਼ਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਫੋਰਮ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ; ਧਾਰਾ 531 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੈਜ਼ਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਗਣਪਤੀ ਚੋਟੀ ਬਨਾਮ ਰੇਕਸ 'ਚ

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (12)। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਡ ਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਚਿੰਗਲੇਪੁਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਸਥਾਨ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਡ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 531 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵੀ. ਵਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ- ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀ. ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਬਾਈ (13) ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰਵਿਲ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਲਈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸਿਰਫ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 531 ਕਰਦੀ ਹੈ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਚਿਤਰਨੰਦ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਭੁਗਬੁਤ ਪਰਾਈ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ

-11-

ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 531 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜੱਗਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਧਾਰਾ 188 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਸੀ.ਜੇ., ਕੇਂਡਲ ਅਤੇ ਬਾਜਪਾਈ ਜੇਜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੋਹਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (14), ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ

ਤਹਿਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਜੇ., ਇਨ ਰੀ ਸੁਬਰਾਮਨਫੀਟਨ ਚੇਟਿਅਰ (15) ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਹਿਤਾ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਨਹੀਂ-ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ abintio ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਿੰਨਤਾ, ਅਸੀਂ ਬਿਮਵ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਰ ਮੇਰੈਕਟੀਨ ਪਲੇਡੇਨ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਾਸ ਦੀਨ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਐਸ ਬੇਦੀ, ਜੇ - ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Attul Pali

Translator

